

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 179

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir
Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye
Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti
Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği
Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun
Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve
Dışişleri Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1532 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Genel Gerekçesi4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi5

• Dışişleri Komisyonu Raporu6

• Muhalefet Şerhi8

• Teklif Metni9

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin9

• Anlaşma Metni10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 407252 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

09/01/2019

Binali Yıldırım

İzmir

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1532)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması” 11 Mayıs 2017 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşma kapsamında iki ülke arasında;

- Savunma sanayi işbirliği faaliyetlerinin hukuki bir temelde yürütülmesi,
- Savunma sanayi alanındaki ihtiyaçların ortak üretimi,
- Savunma sanayi ürünlerinin üretimi konusunda teknoloji transferi,
- İhtiyaç duyulan savunma sanayi ürünlerinin karşılıklı tedariki,
- Müşterek üretilecek savunma sanayi ürünlerinin üçüncü ülkelere satışı ile
- Türk savunma sanayisi tarafından üretilen savunma sanayi ürünlerine pazar imkânı sağlanması amaçlanmaktadır.

Mezkûr Anlaşma ile Sudan Cumhuriyeti’nin savunma sanayi ürünlerine ilişkin ihtiyacının Türk savunma sanayisi tarafından karşılanması ve savunma sanayi işbirliğinin her iki ülke yararına geliştirilmesi hedeflenmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 68244839-599-160265

26 Aralık 2019

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

11 Mayıs 2017 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

21/2/2020

Esas No: 2/1532

Karar No: 133

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 26/12/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması”, 9/1/2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 14/1/2019 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilen 2/1532 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 5/2/2020 tarihli 19’uncu toplantısında Savunma Sanayii Başkanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile; iki ülke arasında savunma sanayi iş birliği faaliyetlerinin hukuki bir temelde yürütülmesi, savunma sanayi alanındaki ihtiyaçların ortak üretimi, savunma sanayi ürünlerinin üretimi konusunda teknoloji transferi, ihtiyaç duyulan savunma sanayi ürünlerinin karşılıklı tedariki, müşterek üretilecek savunma sanayi ürünlerinin üçüncü ülkelere satışı ile Türk savunma sanayisi tarafından üretilen savunma sanayi ürünlerine pazar imkânı sağlanması, ayrıca Sudan Cumhuriyetinin savunma sanayi ürünlerine ilişkin ihtiyacının Türk savunma sanayisi tarafından karşılanması ve savunma sanayi iş birliğinin her iki ülke yararına geliştirilmesini hedefleyen Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Sudan’da 2019 Eylül ayında yeni Hükümetin kurulmasından sonra ilişkilerimizin aynı şekilde devam ettirildiği, çeşitli üst düzey temaslarda mevcut ikili iş birliği projelerimizin sürdürülmesi yönünde karşılıklı iradenin teyit edildiği, Sudan Dışışleri Bakanı’nın önümüzdeki aylarda ülkemizi ziyaret edeceği ve yeni Sudan yönetimiyle ilişkilerimizin yol haritasının oluşturulacağı,

Sudan ile ticaretimizin 2019 yılında bu ülkede meydana gelen karışıklıklardan etkilense de geliştiği, 2002 yılında 72 milyon dolar olan ticaret hacmimizin 2018 yılında 400 milyon doları aştığı,

Sudan ile ülkemiz arasındaki mevcut savunma sanayisi ilişkilerinin potansiyeli tam olarak yansıtmadığı, askerî ve savunma alanlarında ilişkilerimizin kurumsal zeminde ilerletilmek istendiği, askerî iş birliği alanında daha önce 2 anlaşma imzalandığı, Askerî Eğitim Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması’nın 2011 yılında imzalanıp 2015 yılında yürürlüğe girdiği, yine Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşması’nın Sayın Cumhurbaşkanımızın 2017 yılındaki ziyareti sırasında Sudan’da imzalanarak 2018 yılında yürürlüğe girdiği, bunların devamı olarak Savunma Sanayii İş Birliği Anlaşması’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte savunma sanayisi alanında ortak üretim, teknoloji transferi ve ürünlerin karşılıklı tedarikinin mümkün olacağı,

Anlaşma hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapılacak değişikliklere ilişkin görevlerin yürütülmesi için iki ülkenin Savunma Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir karma komisyon kurulacağı,

Anlaşma henüz yürürlüğe girmeden dahi 2018 yılında Sudan ile iki kez savunma sanayisi iş birliği toplantısı düzenlendiği,

ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü redaksiyon yetkisiyle birlikte aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya, İstanbul Milletvekili Ahmet Berat Çonkar, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Kâtip
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
İstanbul	Denizli	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Tulay Hatımoğulları Oruç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Ahmet Haluk Koç</i>
Adana	Ankara	Ankara
(Muhalefet şerhimiz ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Kamil Aydın</i>
Balıkesir	Bursa	Erzurum
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Ali Şahin</i>	<i>Aziz Babuşcu</i>
Eskişehir	Gaziantep	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Ünal Çeviköz</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Yunus Emre</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ümit Özdağ</i>	<i>Zafer Sırakaya</i>	<i>Serpil Kemalbay Pekgözegü</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz ektedir)
	Üye	
	<i>Niyazi Güneş</i>	
	Karabük	
	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına ilişkin kanun tekliflerine dair muhalefet şerhimiz aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

9- 2/1532 Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ne Muhalefet Şerhimizdir:

Sudan Devleti de birçok Afrika ülkesi gibi uzun yıllar demokratik bir ülke olarak tanımlansa da 30 yıl boyunca Ömer El Beşir adında bir diktatör tarafından yönetilmiştir. Sudan'ın bölünmesine ve Darfur Katliamı diye bilenen ve yüzbinlerce sivilin katledilmesine neden olan bu diktatöryel yönetim Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından suçlu bulunarak, El Beşir hakkında tutuklama kararı çıkarılmıştı. O dönem tutuklanma korkusuyla hiçbir ülkeye ziyarette bulunmayan El Beşir, yakın dostluk kurduğu Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı Türkiye'de ziyaret ederek dostluğunu pekiştirmişti. Yine Beşiri'nin iktidarda olduğu dönemde Türkiye, halkına karşı silah kullanmaktan kaçınmayan Beşiriyle askeri ve ekonomik ilişkisini geliştirmiş ve hatta Sudan'ın Savakin adasında askeri üs kullanmaya kadar gelmişti. İnsanlığa karşı suç işleyen bir şahsı, 'şahsı' adına kabul eden Cumhurbaşkanı insan haklarını yok sayarak kendi kişisel çıkarlarını korumayı tercih ederek, katledilen yüz binlerce sivilin ve şiddete maruz kalan milyonlarca Sudanlıyı görmezden gelmiştir.

2019'un ilk çeyreğinde milyonlarca Sudanlı Ömer El Beşir diktatörlüğüne karşı sokaklara çıkmış ve iktidarını devirmeyi başarsa da yönetime Sudan ordusu el koyarak halkın yönetme hakkını gasp etmiştir. Her ne kadar geçtiğimiz yılın son çeyreğinde ordunun 36 aylığına 'geçici hükümet' rolünü üstleneceği söylene de başta Sudan halkı olmak üzere tüm dünya kamuoyu buna şüpheyle bakmaktadır. Kaldı ki şu an Sudan'da geçici hükümetin başında olan ve bu anlaşmada imzası olan Avad Muhammed Ahmed Bin Avf (dönemin Savunma Bakanı), Beşir'in işlediği insanlığa karşı suçlarda her zaman Beşir'in yanında yer almış kişidir. Halkın ayaklanmasını kendi lehine çeviren ve halkın iradesi olmadan yönetimi ele geçiren hükümetin başında olan Orgeneral Avad Muhammed Ahmed Bin Avf, 2017 yılında bu anlaşmayı imzalarken Beşir'in emri altındaydı. Bugün 'yarım kalan işin tamamlanması' için komisyona gelen anlaşma hukukun üstünlüğü ve demokrasi ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Öncelikle bu anlaşma şu an halkın iradesi dışında yönetime el koyan 'geçici hükümetle' imzalanmaktadır ki bu durum tamamen Sudan halkının irade beyanına aykırıdır. HDP olarak, geçici hükümetle hiçbir uluslararası anlaşmanın yapılmasının doğru olmadığını, özellikle askeri alanda anlaşmanın Sudan'ın demokrasiye geçiş sürecine darbe vuracağını hatırlatarak bu anlaşmaya şerhimizi düşüyoruz.

06.02.2020

Serpil Kemalbay Pekgözegü
İzmir

Tulay Hatimoğulları Oruç
Adana

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANI İZMİR MİLLETVEKİLİ
BİNALİ YILDIRIM’IN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA SAVUNMA SANAYİ İŞBİRLİĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 11 Mayıs 2017 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

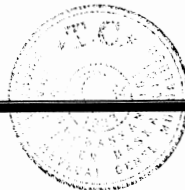
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA SAVUNMA SANAYİ İŞ BİRLİĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
SAVUNMA SANAYİ İŞBİRLİĞİ
ANLAŞMASI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
SAVUNMA SANAYİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Sudan Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle her biri "Taraflar" ve müştereken "Taraflar" olarak adlandırılacaktır);

Birleşmiş Milletler Şartının hedef ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Karşılıklı yarar ve hak eşitliği ilkeleri temelinde, daha fazla geliştirilecek ve güçlendirilecek olan dostluk ve işbirliği ilişkilerinin, dünya barışı ve güvenliğine olduğu kadar iki ülkenin ortak çıkarlarına da katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Askerî teçhizat ve silah alanında bilimsel ve teknik kabiliyetlerini kullanarak savunma sanayi işbirliğini geliştirme isteklerini belirterek,

Karşılıklı saygı ile mütekabiliyet esaslarına bağlı kalarak,

Aşağıdaki konularda anlaşmaya varmışlardır:

**MADDE I
AMAÇ**

İşbu Anlaşmanın amacı; Taraflar arasında, savunma mal ve hizmetlerinin geliştirilmesi, üretimi, tedariki, idamesi ve ilgili teknik ve lojistik destek alanlarında daha etkili işbirliği ile Tarafların savunma sanayi kabiliyetlerini geliştirerek savunma sanayi alanında işbirliği sağlamaktır.

**MADDE II
KAPSAM**

İşbu Anlaşma; Tarafların yetkili makamları ve/veya savunma sanayi kuruluşları/firmaları arasındaki savunma sanayi alanında karşılıklı işbirliği faaliyetlerinin esaslarını kapsamaktadır.

**MADDE III
TANIMLAR**

1. "Anlaşma"; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasını ifade eder.
2. "Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri"; ilgili lojistik destek ile birlikte silahları ve askerî teçhizatı ve bu silah ve teçhizatın araştırma, geliştirme ve üretimi için gerekli malzemeyi ve hizmeti ifade eder.
3. "İşbirliği"; Tarafların kendi ilgili yasalarına ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde mütekabiliyet esasına dayalı olarak bu Anlaşmanın amaçları için üstlendikleri faaliyetleri ifade eder.
4. "Karma Komisyon"; üyeleri Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı ve Sudan Cumhuriyeti Savunma Sanayi Sistemleri tarafından temsil edilen Savunma Bakanlığı

temsilcilerinden oluşan, her iki Tarafın eşit düzeyde temsil edileceği ve bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapılacak değişikliklere ilişkin görevleri yürüten Komisyonu ifade eder.

5. "Resmî Görev"; bu Anlaşma veya bu Anlaşmaya istinaden yapılacak diğer anlaşmalar uyarınca icra edilecek görevi ifade eder.

6. "Gönderen Taraf"; Kabul Eden Tarafın ülkesine bu anlaşmanın amaçları doğrultusunda personel, malzeme ve teçhizat gönderen Tarafı ifade eder.

7. "Kabul Eden Taraf"; bu Anlaşmanın uygulanması için Gönderen Tarafın personel, malzeme ve teçhizatını ülkesine kabul eden Tarafı ifade eder.

8. "Misafir Personel"; bir Tarafın, bu Anlaşmanın uygulanması için karşı Taraf ülkesine gönderdiği asker ve/veya sivil personeli ifade eder.

9. "Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler"; Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu ve kendisine bağımlı olan kişileri ifade eder.

10. "Üçüncü Taraf"; Tarafların dışındaki herhangi bir kişi veya varlık veya kuruluş veya herhangi bir ülkenin hükümeti veya herhangi bir devlet veya uluslararası kuruluş veya bunların yasal temsilcilerini ifade eder.

11. "Kalite Güvencesi"; savunma ürünlerinin veya hizmetlerinin Taraflar arasında mutabık kalınan prosedür, standart, norm ve ilgili teknik şartnamelere bağlı olarak üretim, performans ve kullanım gereklerine uygunluğunu güvence altına alan tüm faaliyetleri ifade eder.

12. "Kaynak Taraf"; Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge veya Malzemenin yetkisi altında üretildiği Taraf veya uluslararası kuruluşu ifade eder.

13. "Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzeme"; şekli veya tipine ya da gönderilme yöntemine bakılmaksızın, bir gizlilik derecesi ibaresi ile işaretlenen ve ulusal güvenlik çıkarlarından dolayı ve ulusal yasalara uygun olarak yetkisiz erişime, kullanıma veya imhaya karşı koruma gerektiren herhangi bir bilgi, belge veya malzemeyi ifade eder.

14. "Yetkili Güvenlik Makamı"; işbu Anlaşma çerçevesinde ve her bir Tarafın ulusal kanun ve düzenlemeleri uyarınca Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzemenin güvenliğinden sorumlu olan makamı ifade eder.

15. "Ticari Hassas"; niteliği itibarıyla TASNİF DIŞI olup, ticari bakımdan hassasiyet arz eden veya mülkiyet hakkı ihtiva eden belgeleri ifade eder.

16. "Tesis Güvenlik Belgesi"; bir tesiste bulunan veya bulunabilecek Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzemenin veya tesiste yürütülen gizlilik dereceli projenin fiziki güvenliklerinin sağlanması için, tesisin bulunduğu yer ve çevre şartları ile maruz kalabileceği potansiyel dış ve iç tehditler göz önüne alınarak projelendirilmiş olan koruma önlemlerinin, istenilen gizlilik derecesine uygun bulunduğunu gösteren, her bir Tarafın Yetkili Güvenlik Makamınca kendi ulusal kanunlar ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmî belgeyi ifade eder.

17. "Bilmesi Gereken Prensibi"; Resmi Görev ile ilgili olarak ve/veya somut bir görevin yerine getirilmesine yönelik Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzemeye erişim gereğini ifade eder.

18. "Kişi Güvenlik Belgesi"; bir şahsın, Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzeme veya gizlilik dereceli projeye, Bilmesi Gereken Prensibi çerçevesinde nüfuz edebilmesini veya bunların muhafaza edildiği ya da yürütüldüğü gizlilik dereceli yerlere giriş iznini sağlayan, her bir Tarafın

Yetkili Güvenlik Makamınca kendi ulusal kanunlar ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmi belgeyi ifade eder.

19. "Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları" Tarafların topraklarında onaylanan sınai, bilimsel, edebi ve sanatsal alanlardaki icatlara ilişkin tüm hakları ve telif haklarını (patent hakları dâhil), kayıtlı ve kayıtsız ticari markaları (hizmet markası dâhil), kayıtlı ve kayıtsız tasarımları, gizlilik dereceli bilgileri (ticari sırlar ve teknik bilgiler dâhil) ve fikri faaliyetten kaynaklanan diğer hakları ifade eder.

MADDE IV İŞ BİRLİĞİ ALANLARI

Taraflar savunma sanayi ile ilgili olarak aşağıdaki alanlarda işbirliği yapacaklardır:

1. Tarafların Silahlı Kuvvetlerince ihtiyaç duyulan yedek parça, alet, savunma malzemesi, askerî sistemler, teknik gösterimler ve teknik teçhizata ilişkin ortak araştırma, geliştirme, üretim ve modernizasyon için uygun koşulların sağlanması,
2. Tarafların topraklarında askerî teçhizat alanında ortak araştırma, geliştirme ve üretim projeleri sonuçlarının uygulanması,
3. Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri alanında araştırma, tasarım, geliştirme ve üretim,
4. Her iki Tarafın alet ve teçhizatının modernizasyonunun yanı sıra Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerinin üretimi ve tedariki alanlarında karşılıklı yardımlaşma,
5. Silah ve askerî teknik teçhizatın ve bunların parçalarının ortak üretimi ve daha da geliştirilmesi amacıyla; Tarafların ilgili makamları arasındaki anlaşmaların sonuçlandırılmasının teşvik edilmesi,
6. Kalite Güvencesinde Taraflarca kullanılan savunma sanayi standartları hakkında bilgi ve ilgili doküman ile bilimsel ve teknik bilgilerin mübadelesi,
7. Karşılıklı anlaşmayla ve Tarafların ulusal hassasiyetleri ile uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan yükümlülükleri dikkate alınarak Tarafların ortak projelerinde üretilen nihai ürünlerin Üçüncü Taraflara satışı,
8. İki Tarafın Silahlı Kuvvetlerinin envanterinde bulunan ihtiyaç fazlası savunma sanayi ürün ve hizmetlerinin Tarafların ilgili yasal mevzuatına uygun şekilde satılması, alınması veya başka ürün ve hizmetlerle ile mübadele edilmesine yönelik işbirliği yapılması.
9. Tarafların savunma sanayi kurumları ve firmaları arasında temasların, araştırma merkezlerine yapılacak teknik ziyaretlerin ve personel değişimlerinin teşvik edilmesi,
10. Taraflardan her birinin topraklarında müştereken üretilen ya da geliştirilen askerî ve savunma teçhizatlarının Taraflarca tedariki,
11. Her iki Tarafın ve mutabık kalındığı takdirde Üçüncü Tarafların savunma sanayi ürünlerine ilişkin üretim, geliştirme, teknoloji ve modernizasyon ortak programları için koşulların oluşturulması,
12. Taraflarca, ortak veya karşılıklı satış, tedarik, üretim, modernizasyon, teknoloji transferi, araştırma ve geliştirme yapılabilmesi için Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerine ilişkin projelerin yürütülmesi ve bu projelere yönelik çalışmaların Taraflar ve/veya Tarafların ilgili makamları arasında imzalanacak olan anlaşmalar, mutabakat muhtıraları, protokoller veya sözleşmeler kapsamında uygulanması,

13. Üçüncü Taraflar için ortak üretim ve ortak geliştirme konusunda Taraflar arasında anlaşmaların akdedilmesinin teşvik edilmesi,
14. Tarafların yetkisi dâhilinde askerî teknik kurumlar, savunma sanayi firmaları ve bakım-onarım tesisleri arasında işbirliği yapılması,
15. Taraflarca düzenlenen savunma sanayi fuarları ve sempozyumlarına karşılıklı katılım sağlanması.

MADDE V UYGULAMA ESASLARI

1. İşbu Anlaşmanın hayata geçirilmesine ve uygulanmasına ilişkin detaylar, Tarafların iç hukuklarında öngörülen onay süreçlerine tabi olacak ve işbu Anlaşma hükümlerine uygun olarak tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller, sözleşmeler ve diğer düzenlemeler ile tanımlanacaktır.
2. Esas olarak, Taraflar sadece kendi savunma sanayileri ile ilgili konularda işbirliği yapacaklardır. Üçüncü Tarafların ilgi sahasına giren konuların işbirliğine dâhil edilmesi Taraflar arasında karşılıklı mutabakat ile mümkün olacaktır.
3. İşbirliği, Tarafların mevzuatı, ihtiyaçları ve çıkarları göz önünde bulundurularak, karşılıklılık ilkesine bağlı olarak tesis edilecektir.
4. Taraflar, Üçüncü Tarafların ortak üretim projelerine davet edilmesi konusunu, karşılıklı anlaşmaya göre değerlendirecek ve karar alacaklardır.
5. Herhangi bir tamamlayıcı ve uygulama anlaşması, mutabakat muhtırası, protokol ve düzenlemenin feshedilmesi durumunda, Taraflar fesih bildirisinden önce başlanmış bütün yükümlülükleri tamamlamayı kabul ederler. Bu belgelerden herhangi birine ilişkin fesih bildirisi, Taraflarca müştereken sonuçlandırılacaktır ve yerine getirilmiş ve getirilmemiş yükümlülüklerin listesini de içerecektir.
6. Yazılı ön onay alınmaksızın hiçbir Taraf işbu Anlaşma uyarınca ya da bu Anlaşma temelinde yapacakları tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler uyarınca hibe edilecek, satılacak ya da ortak üretilecek malzeme, teknik bilgi ve belgeyi herhangi bir Üçüncü Tarafa transfer etmeyecektir.

MADDE VI YETKİLİ MAKAMLAR

Bu Anlaşmanın uygulanması için yetkili makamlar;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti için : Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı,

Sudan Cumhuriyeti Hükümeti için : Sudan Cumhuriyeti Savunma Sanayi Sistemleri tarafından temsil edilen Savunma Bakanlığı'dır.

MADDE VII KARMA KOMİSYON

1. Karma Komisyonunda (Bundan böyle "Komisyon" olarak belirtilecektir) Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı heyetine Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayi Müsteşarlığı Müsteşarı

Yardımcısı; Sudan Cumhuriyeti Savunma Sanayi Sistemleri tarafından temsil edilen Savunma Bakanlığı heyetine ise Savunma Sanayi Sistemleri Yönetici Direktörü başkanlık edecektir.

2. Komisyonun faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli temas noktaları;

- Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayii Müsteşarlığı Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı,

- Sudan Cumhuriyeti Savunma Sanayi Sistemleri Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı'dır.

3. Komisyonunda her bir Tarafın üye sayısı yediyi aşmayacaktır. Gerekğinde Komisyona, her bir Tarafın Silahlı Kuvvetleri, kurumları ve savunma sanayi firmalarından uzman personel dâhil edilebilecektir.

4. Bu Anlaşma kapsamında Komisyonun görev ve yetkileri;

a. Bu Anlaşmanın IV'üncü Maddesine göre, somut işbirliği alanlarını tespit etmek ve tanımlamak,

b. Ortaklaşa gerçekleştirilecek projeleri seçmek ve müşterek projelerin uygulanmasına yönelik en uygun işbirliği şekil ve metotlarını tanımlamak,

c. Müşterek programların uygulanması sırasındaki işbirliği teklifinin gerçekleştirilmesi amacıyla bilgileri mübadele etmek,

d. Üçüncü ülkelerin ortak projelere katılması konusundaki teklif, tavsiye ve görüşleri ilgili makamlara sunmak,

e. Onaylanmış proje ve kararların gerçekleştirilmesi için gerekli belgelerin hazırlanması ve yayımlanmasını sağlamak,

f. Onaylanmış projelerin ve kararların uygulanmasını düzenli olarak kontrol etmek,

g. Bu Anlaşmanın uygulanmasını değerlendirmek ve gerektiğinde Anlaşmada yapılacak değişikliklere ilişkin teklifleri müzakere etmektir.

5. Komisyon toplantısına ilişkin faaliyetler, toplantının öngörülen tarihinden en az üç ay önce Kabul Eden Tarafın resmi daveti ile başlatılacaktır.

6. Komisyonun gündemindeki tüm konular Komisyon toplantısından en az 30 gün önce belirlenmiş ve koordine edilmiş olacaktır.

7. Komisyon müşterek olarak mutabık kalınan tarihlere en az üç yılda bir olmak üzere dönüşümlü olarak toplanacaktır.

8. Komisyon, bu Anlaşmanın yorumlanmasından ve uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkları, görüşmeler suretiyle XVIII'inci Madde uyarınca çözüme kavuşturacaktır.

MADDE VIII

FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

1. Tarafların Fikri ve Sinaî Mülkiyet Hakları, kendi sınırları içinde üretim hakları, üretim lisansının verilmesi, Üçüncü Tarafalara satış, ortak projeler çerçevesinde gerçekleştirilen buluşlar ve yeni ürünlere ait patentlerin korunması ve teknoloji transferiyle ilgili hak ve yükümlülükleri; her bir

proje için yapılacak uygulama anlaşmaları ile belirlenecektir. Taraflar, ulusal mevzuatları ve tarafların uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, bu Anlaşma dâhilinde oluşturulacak ve devredilecek fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaklardır. İşbu Anlaşma bağlamında, fikri mülkiyet kavramı 14 Temmuz 1967 tarihinde Stokholm'de imzalanmış olan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nü kuran Anlaşmanın 2'nci maddesinde tanımlandığı şekilde anlaşılacaktır.

2. Bu uygulama anlaşmalarında; malî ve hukukî yükümlülükler yanında, araştırma, geliştirme, üretim, tedarik, teknik hizmetler, personel desteği ve altyapı hizmetlerinden kaynaklanan masraflardan doğacak karşılıklı borç ve alacakların tasfiye yöntemi, yeri, zamanı ve şartlarına ilişkin esas ve usuller ayrıntılı olarak belirtilecektir.

3. Taraflar arasında mübadele edilen savunma sanayi ile ilgili malzemenin veya bilgilerin, herhangi bir Üçüncü Tarafa verilmesi veya yayımlanması ancak Kaynak Tarafın yazılı izniyle mümkün olacaktır. Taraflar savunma sanayi alanındaki işbirliği kapsamında kamuya veya basına verilecek bilgi, belgeler ve açıklamalar üzerinde karşılıklı mutabakata varacaklardır.

4. Taraflar bu Anlaşma çerçevesinde diğer bir Tarafa verilen bütün malzeme, ürün ve bilginin yeniden üretimi, kopya edilmesi, kullanılması veya dağıtılması ile ilgili fikri ve sınai mülkiyet haklarına ve diğer sınırlamalara riayet edeceklerdir.

5. Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasına ilişkin Anlaşma ile oluşturulan yükümlülükler işbu Anlaşmanın sona ermesinden sonra da uygulanmaya devam edecektir.

MADDE IX

GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ, BELGE VE MALZEMENİN KORUNMASI

1. Taraflar, aşağıdaki tabloda gösterilen gizlilik derecesi seviyelerinin eş değerliğini ve gizlilik derecesi seviyelerine uygunluğunu kabul ederler:

TÜRKÇE:

ÇOK GİZLİ

GİZLİ

ÖZEL

HİZMETE ÖZEL

TASNİF DIŞI (TİCARİ HASSAS)

İNGİLİZCE:

TOP SECRET

SECRET

CONFIDENTIAL

RESTRICTED

UNCLASSIFIED (COMMERCIALLY SENSITIVE)

2. Her iki Taraf, bu Anlaşmaya dayanarak alınan, Gizlilik Dereceli Bilgiyi kendi ulusal gizlilik derecesi seviyesi ile yukarıdaki tabloda gösterilen eş değer işaretlere uygun olarak işaretlemeyi taahhüt eder.

3. Taraflar; karşılıklı işbirliğinin bir sonucu olarak üretilen ya da transfer edilen Gizlilik Dereceli Bilginin korunması için kendi ulusal kanunları ve bu Anlaşma uyarınca gerekli tüm tedbirleri alacak ve bu tür bilgiyi de en azından kendi Gizlilik Dereceli Bilgisini korudukları eş değer güvenlik seviyesinde korumayı sağlayacaklardır.

4. Alan Taraf, Gizlilik Dereceli Bilgiyi Kaynak Taraftan yazılı ön izin almaksızın bir Üçüncü Tarafa transfer etmeyecektir.

5. Taraflar arasında karşılıklı işbirliği kapsamında mübadele edilen veya üretilen Gizlilik Dereceli Bilginin özel firmalara verilmesi veya açıklanması veya bu firmalara ait tesislerde bulundurulması sadece; Bilmesi Gereken Prensibine uygun olarak, bu firmaların ülkesindeki Yetkili Güvenlik Makamından alınmış uygun seviyeli Tesis Güvenlik Belgesine sahip olması halinde mümkün olacaktır. Gizlilik Dereceli Bilgi sadece; Bilmesi Gereken Prensibine uygun olarak ve tam olarak yetkilendirilmiş ve Yetkili Güvenlik Makamından uygun seviyede Kişi Güvenlik Belgesi almış şahıslara açıklanabilecektir.

6. Bu Anlaşma kapsamında, Tarafların Ülkesindeki Yetkili Güvenlik Makamları ve/veya kuruluşlar arasında mübadele edilen ve/veya karşılıklı işbirliği ile üretilen Gizlilik Dereceli Bilgi, sadece transfer edilmeye amacına uygun olarak kullanılacaktır.

7. Gizlilik dereceli bilgilerin korunması ve bunların ifşasının önlenmesine ilişkin Anlaşma ile oluşturulan yükümlülükler işbu Anlaşmanın sona ermesinden sonra da uygulanmaya devam edecektir.

8. Gizlilik dereceli bilgilere verilen gizlilik derecesi sadece Kaynak Tarafça değiştirilebilir. Bu tür kararlar; Kaynak Tarafça, onu uygulayacak olan alan Tarafa yazılı olarak derhâl bildirilecektir. Her iki Taraf da gizlilik dereceli bilgileri veren Tarafın yazılı onayı olmaksızın gizlilik dereceli bilgilerin gizlilik derecesinde değişiklik yapmayacaktır.

9. Tarafların karşılıklı işbirliği sürecinde üretilen bilgiye verilecek gizlilik derecesi, sadece karşılıklı onay ile belirlenecek, değiştirilecek veya iptal edilecektir. Bu tür bilgiye verilecek gizlilik derecesi konusunda anlaşmaya varılamazsa, Taraflar, herhangi biri tarafından önerilen daha yüksek seviyeyi kabul edeceklerdir.

10. Gizlilik Dereceli Bilgi ve Belgeler ile Ticari Hassas nitelikteki donanım ve yazılım, Taraflar arasında, hükümetten hükümete diplomatik kanallar aracılığıyla veya Tarafların Yetkili Güvenlik Makamlarınca mutabık kalınan diğer kanallar vasıtasıyla iletilecektir.

11. "ÖZEL" ve daha yüksek seviyede Gizlilik Dereceli Bilginin kullanıldığı her bir proje için imzalanacak sözleşmeye ek olarak, proje kapsamında güvenliğin sağlanmasına yönelik alınması gereken tedbirleri içeren bir proje güvenlik talimatı hazırlanacaktır.

12. "ÖZEL" veya daha yüksek seviyeli Gizlilik Dereceli Bilginin transferi, her bir proje için hazırlanacak proje güvenlik talimatında tanımlanacak usul ve esaslara göre gerçekleştirilecektir.

13. "ÖZEL"e kadar işaretlenen Gizlilik Dereceli Bilgi, Belge ve Malzeme ulusal yasalara uygun olarak imha edilecektir.

14. Diğer Tarafın bir kuruluşu ile bir gizlilik dereceli sözleşme yapmak isteyen ya da kendi kuruluşlarının birine bir gizlilik dereceli proje kapsamında diğer Tarafın topraklarında bir gizlilik dereceli sözleşme yapmasına yetki vermek isteyen bir Taraf, teklif edilen kuruluşun ilgili güvenlik sınıflandırma seviyeli Gizlilik Dereceli Bilgiye erişim yetkisi veren bir Tesis Güvenlik Belgesine sahip olduğuna ilişkin, kendi yetkili güvenlik makamı vasıtasıyla diğer Tarafın yetkili güvenlik makamından önceden yazılı onay alacaktır.

15. Niteliği itibarıyla TASNİF DIŞI olup, ticari bakımdan hassasiyet arz eden veya mülkiyet hakkı ihtiva eden belgeler "Ticari Hassas" olarak işaretlenecektir.

16. Gizlilik Dereceli Bilginin ihlal edilmesi veya ihlal şüphesinin bulunması veya bu tür bilginin yetkisiz bir kişiye açıklanması hâlinde, ihlal veya açıklanmanın olduğu veya olmuş olabileceği yerdeki Taraf, kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak gerekli tüm tedbirleri alacak ve bu durum ile alınan tedbir ve sonuçları hakkında diğer Tarafı derhal bilgilendirecektir.

17. Gizlilik Dereceli Bilgiye veya bunların muhafaza edildiği veya işlendiği alanlara nüfuz gerektiren ziyaretler, sadece, ziyaretçinin uygun gizlilik derecesinde Kişi Güvenlik Belgesi ve Bilmesi Gerekten Presnibinin olması koşuluyla ev sahibi ülkenin Yetkili Güvenlik Makamından ön yazılı izin alınmasından sonra uluslararası ziyaret prosedürleri çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

18. Taraflardan her birinin Yetkili Güvenlik Makamınca verilen Kişi Güvenlik Belgesi ve Tesis Güvenlik Belgesi, karşılıklı işbirliği projeleri kapsamında diğer Tarafın Yetkili Güvenlik Makamınca belgeyi veren Tarafın Yetkili Güvenlik Makamından yapılacak yazılı teyit sonrasında tanımlanacaktır.

**MADDE X
KALİTE GÜVENCESİ**

Taraflarca mutabık kalınması halinde, Kalite Güvencesi konusunda işbirliği Taraflar arasında imzalanacak olan müstakil bir anlaşma ile düzenlenecektir. Söz konusu anlaşmanın imzalanmasına ve yürürlüğe girmesine kadar konu ile ilgili usul ve genel prensipler, Tarafların ilgili kuruluşları arasında kendi mevzuatlarına uygun olarak yapılacak sözleşmelerde belirlenecektir.

**MADDE XI
TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN
DOĞAN TAAHHÜTLERİ**

Bu Anlaşmanın hükümleri, her bir ülkenin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemeyecek ve diğer devletlerin meşruiyetlerine, çıkarlarına, güvenliklerine ve ülke bütünlüklerine karşı kullanılmayacaktır.

**MADDE XII
HUKUKİ HUSUSLAR**

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Taraf topraklarında bulundukları sürece Kabul Eden Tarafın yürürlükteki yasalarına, düzenlemelerine ve cezai yargısına tabi olacaklardır. Kabul Eden Tarafın yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Tarafın mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Tarafın mevzuatında yer alan veya Taraflar için uygun olan bir ceza türü uygulanacaktır.
2. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Tarafı derhal durumdan haberdar edecektir.
3. Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden herhangi birinin Kabul Eden Tarafta yasal bir soruşturmaya veya yargılamaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Taraf vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahip olacaktır.
4. Kabul Eden Tarafın kanunlarını ihlal etmeleri durumunda, Misafir Personelin faaliyetlerine Madde VI'da belirtilen Yetkili Makamlarca son verilebilecektir.
5. Gönderen Taraf, Misafir Personel üzerindeki münhasır disiplin yargı yetkisini, Kabul Eden Tarafın ülkesinde muhafaza eder.

**MADDE XIII
İDARİ KONULAR**

1. Misafir Personele, bu Anlaşmada belirlenmiş olanlar veya bu Anlaşma uyarınca imzalanacak tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler ile belirlenecekler dışında görevler verilmeyecektir.
2. Gönderen Tarafın asker personeli, görev yerlerinde kendi üniformalarını giyecektir.
3. Kabul Eden Taraf, lüzumlu hallerde, bu Anlaşmada belirtilen faaliyetlerin icrası için gerekli teçhizatı sağlamaya çaba gösterecektir.

**MADDE XIV
MALİ KONULAR**

1. İşbu Anlaşma kapsamında bulunan işbirliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personelin maaş, konaklama, yemek hizmeti, ulaştırma, gündelik ve diğer mali haklarından Gönderen Taraf sorumlu olacaktır.
2. Faaliyetlerin ücretsiz olarak veya cari veya indirilmiş fiyatlar karşılığında düzenlenmesine mevzuatı çerçevesinde Kabul Eden Taraf karar verecektir.
3. Misafir Personel Kabul Eden Tarafı kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçlarını tasfiye edecektir. Borçların Misafir Personel tarafından ödenmemesi ve/veya acil geri çekilme halinde, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçları Kabul Eden Taraf tarafından düzenlenecek faturaya istinaden Gönderen Taraf tarafından ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Avro olarak ödenecektir.
4. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, giriş, kalış ve çıkışları süresince Kabul Eden Tarafın yürürlükteki vergi mevzuatına tabi olacaklardır.

**MADDE XV
DİĞER HUSUSLAR**

1. Gönderen Taraf, gerekli gördüğü zaman, personelini geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Taraf, böyle bir talep alır almaz, personelin dönüşü için bütün tedbirleri alacaktır.
2. Bir Misafir Personelin veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden birinin ölümü halinde Kabul Eden Taraf Gönderen Tarafı bilgilendirecek, cenazeyi ülkesindeki en yakın uluslararası havaalanına nakledecek ve sevk edilene kadar uygun sıhhi koruma tedbirlerini alacaktır.

**MADDE XVI
ZARAR / ZİYAN VE TAZMİNATLAR**

1. Taraflardan her biri, Misafir Personelin görevini yerine getirdiği sıradaki fiillerinden ötürü karşı Tarafın mallarına verdiği zararları tazmin edecektir.
2. Kabul Eden Tarafın, Misafir Personelin ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin şahıslarına ve mallarına, kasten veya ihmale dayalı olarak verilebilecek zarar ve ziyanlara ilişkin tazminat taleplerinin çözülmesinde Kabul Eden Tarafın kanunları uygulanacaktır.
3. Kasıt veya ağır ihmal bulunmadıkça, Taraflardan her biri, Resmî Görevin ifası sırasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde diğer Tarafa karşı taleplerinden feragat edeceklerdir.

**MADDE XVII
GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ**

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesinde, yabancılara ilişkin kurallara tabi olacaktır.
2. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesine giriş ve çıkışlarında Kabul Eden Tarafın mevzuatında öngörülen pasaport ve gümrük prosedürlerine tabi olacaktır.

olacaktır. Bununla birlikte, Kabul Eden Taraf, mevzuatı çerçevesinde gerekli idari kolaylıklar sağlayacaktır.

MADDE XVIII UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

1. Taraflar, bu Anlaşmanın yorumlanmasından ve uygulamasından doğacak uyuşmazlıkları, uluslararası mahkeme, hakem heyeti ya da Üçüncü Tarafa götürmeksizin Madde VII uyarınca kurulmuş Komisyonunda görüşmeler suretiyle çözüme kavuşturacaklardır. Uyuşmazlıkların çözümü sürecinde Taraflar yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edecektir.

2. Şayet uyuşmazlık Komisyonunda ele alınışını izleyen 90 gün içinde çözülemezse, Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayii Müsteşarı ve Sudan Cumhuriyeti Savunma Sanayi Sistemleri seviyesinde ele alınacaktır. Bu takdirde, konunun Tarafların ilgili makamlarına intikalini izleyen 30 gün içinde görüşmelere başlanacak, müteakip 45 gün içinde sonuç alınmadığı takdirde, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci paragrafı uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

MADDE XIX DEĞİŞİKLİK

1. Taraflardan her biri gerektiğinde bu Anlaşmanın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde görüşmeler başlayacaktır. 90 gün içerisinde bir sonuca varılamaz ise, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci paragrafı uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

2. Üzerinde mutabık kalınan değişiklikler, bu Anlaşmanın yürürlüğe girişini düzenleyen XX'inci Maddedeki usul uyarınca yürürlüğe girecektir. Bütün değişiklik ve gözden geçirmeler yazılı olarak yapılacaktır.

MADDE XX ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

İşbu Anlaşma, Tarafların, onay ve yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE XXI YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl yürürlükte kalacaktır. Taraflardan herhangi biri diğerine Anlaşmanın yürürlük süresinin bitiminden 90 gün öncesinden diplomatik yollarla yazılı olarak sona erdirmeyi bildirimi göndermediği takdirde Anlaşma birbirini izleyen birer yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.

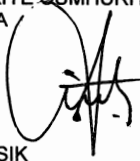
2. Eğer bu Anlaşmanın gözden geçirilmesinde veya değişiklik yapılmasında veya bir uyuşmazlığın çözümünde Taraflar arasında mutabakat sağlanamazsa Taraflardan her biri diplomatik yollarla 90 günlük yazılı bir ön bildirim ile bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir. Fesih işlemi bildirimin diğer Tarafça alınmasından 90 gün sonra yürürlüğe girer.

3. Fesih hükümleri bu Anlaşmanın feshinden önce kararlaştırılmış ve başlatılmış olan proje, program ve sözleşmenin uygulanmasını etkilemeyecektir.

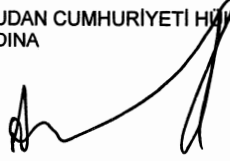
MADDE XXII
METİN VE İMZA

1. Bu Anlaşma Türkçe ve İngilizce dillerinde her biri aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer asıl nüsha olarak tanzim edilmiştir. Yorum farklılığı halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.
2. Bu Anlaşma, kendi Hükümetlerince gerektiği gibi yetkilendiren ve altında imzaları bulunan kişiler tarafından 11 Mayıs 2017 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ADINA

Fikri IŞIK
Millî Savunma Bakanı

SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ADINA

Org. psc Awad Mohamed Ahmed IBN OUF
Savunma Bakanı

